

När Flåsjön skulle sänkas

Den första april 1849 var Alanäs kapellbor samlade till sockenstämma i Alanäset. Den viktigaste punkten på dagordningen gällde sänkningen av Flåsjön. Frågan hade länge varit på tal, men nu skulle det bli allvar av. En sjösänkning skulle medföra vissa fördelar, ansåg man. Avkastningen skulle öka på de åkrar, som gränsade till sjön, och som nu var vattensjuka. Man hoppades också på skördar på den sjöbotten som blev torrlagd. Det fanns ännu ett skäl. Kapellborna skulle bygga en väg mellan Ströms kyrka och Alanäs kyrka. Terrängen längs Flåsjön var på en del ställen mycket svårframkomlig. Blev sjösänkningen av hoppades man kunna bygga vägen på den blottlagda sjöbotten, åtminstone bitvis. Detta skulle göra vägen både jämnare och billigare. I Fyrås i Hammerdal bodde vid denna tid en man, som hade stor erfarenhet av sjösänkingsföretag. Det var Olof Brännholm, och från honom hade kapellborna fått ett brev, som här återges.

Om Alanäs socknebor antager sjösänkingsarbetet, så åtager jag mig att efter erhållen kallelse allrasist om påskafton, då jag vistas i Hammerdals prästgård, resa till Flåsjöströmmen och anförä arbetsmanskapat för en betingad eller bestämd daqspenning av 1 riksdaler 16 skillingar banko för varje rese- och förrättningsdag. Skjuts fram och åter samt kost på stället. Tjänligaste arbetet kan utgöras med en häst och stendrap med för varje stendrap 4 man, 2 järnstörrar och en skyffel. Materialier till vattnets fördämning utgöras av 100 bräder eller bakastumpar om 2 alnars längd.

Holmen den 25 mars 1849
O.Brännholm.

Kapellborna beslöt nu enhälligt, att arbetet skulle komma till stånd. Man bestämde också, att det skulle påbörjas tredjedag påsk eller den 10 april. Ett nytt sammanträde skulle hållas annandag påsk, och dit skulle också kallas de hemmansägare, som inte hörde till kapellaget men som hade sina ägor intill sjön. Fjärdingsman Daniel Lind i Siljeåsen och förre sockenskrivaren P. Nord i Lillviken fick i uppdrag att utfärda kallelserna. Man bestämde också på denna sockenstämma, att arbetet skulle börja med 2 dagsverken på tunnlandet och med en häst för varje två tunnland samt i övrigt material och verktyg enligt Brännholms förslag. Slutligen åtog sig bonden Lars Larsson i Holmen att "föranstalta" om kosthållning för arbetsledaren. Vid sammanträdet den 9 april vidhöll kapellborna sitt vid föregående sammanträde fattade beslut. Man framhöll även nu fördelarna med en sjösänkning. Många nya kapellbor hade mött upp, och det var också tåsjöbor närvarande. Man diskuterade också hur stor avkastningen kunde bli från den torrlagda sjöbottnen och hur mycket vägarbetet skulle förbilligas om vägen åtminstone delvis kunde byggas på den blottade sjöbottnen. Några siffror fick man naturligtvis inte fram. Så tillfrågades de närvarande tåsjöborna om de önskade delta i sjösänkningen. Från fyra byamän i Lövvik lämnades då följande skrivelse:

Enligt kungörelse, som blev här i Tåsjö kyrka uppläst den 6 april detta år angående grävning i Flåsjön. Härigenom får undertecknade Lövvikens tygmän giva följande yttrande om nämnda påtänkta grävning: Vi kan ingalunda förneka arbetet, fastän det är på vårt område, blott att vi får ersättning i händelse att vi blir förlustig av vårt husbehovsfiske - såväl laxfiske i Flåsjöån som rörfisket på Rörnäsudden, som troligen kan bliva omintet i händelse att grävningen så långt kommer, att hon vinner den påtänkta önskan. I den händelse så vill vi utav Alanäs bolag i Flåsjögrävningen erhålla antingen 2 riksdaler banko på vårt seland årligen eller den avkastning av slått, som kan genom grävningen på vårt område falla oss tillgodo. I annat fall förbjuds grävning på område till vidare överenskommelse.

Tåsjö den 8 april 1849

Jöns Andersson Ingel Höglund Sven B Bertilsson Anders Nils änkan i Lövvik.

Bonden Erik Svensson från samme by var närvarande vid stämman och yttrade, att han ville delta i sjösänkningen mot villkor, att han fick åtnjuta avkastningen därav inom sin bys område. Det fick han. Bonden Johan Johansson i Sandnäset meddelade genom ombud att han avsåg sig allt deltagande såväl i arbete som avkastning. Men sjösänkningen ville han icke sätta sig emot, (Johan Johansson var f.d. alanäsbo, född i Siljeåsen 1795). Bonden J. Löfvander i Storselet var också närvarande vid stämman. Han ville vara med om arbetet och ville själv svara för den skada, som kunde uppstå på hans i ån anlagda kvarn ävensom å fisket. Som gengäld ville han åtnjuta blivande avkastningen av åbotten utom sjetthälludden. Bönderna Per Jakobsson och Per Andersson i Lövberga fick i uppdrag att meddela de hemmansägare i Lövberga, som hörde till Ströms socken, att följande dag, alltså den 10 april, infinna sig vid Flåsjön, om de ville delta i arbetet och därmed också få del i vinsten. Man hestämde, att arbetet skulle pågå i fjorton dagar eller helst 3 veckor, om väderleken så tillät. Olof Brännholm åtog sig att föra dagsverkslängden. På hösten den 23 september beslöts på en sockenstämma, att man skulle fortsätta det under våren påbörjade arbetet med Flåsjöns sänkning. Arbetet skulle börja den 15 oktober och fortgå i 3 veckor 30 till 40 man erfordrades, och f.d. sockenskrivaren P. Nord i Lillviken anmodades att underrätta arbetschefen Olof Brännholm om beslutet. På begäran av de

hemmansägare i Lövberga, som hörde till ströms socken, hölls en sockenstämma i Alanäs den 7 oktober 1849. Avsikten var att få till stånd en överenskommelse om sjösänkningsarbetet men också om arbetet på rid- och vintervägen mellan Ströms och Alanäs kyrkor. Bonden Erik Larsson från Lövberga infann sig på stämman och hade med sig en skrivelse så lydande:

Fullmakt för Erik Larsson i Lövberga att å våra vägnar överenskomma med Alanäs kapellbor om utgrävningen af Flåsjön och överenskommande om landsvägsarbetet, så förklara vi oss härmedelst nöjda med allt vad nämnde vårt ombud härvid lagligen gör och låter.

Lövberga den 5 oktober 1849.

Mårten Jönsson Zakris Andersson i Lövberga.

Sedan denna fullmakt uppläst och godkänt, förklarade Erik Larsson, att åsyftade hemmansägare var villiga att delta i sjösänkingsarbetet men på villkor, att under de år som detta arbete pågick, de skulle vara befriade från de 16 dagsverken, som genom Hammerdahls häradsrätts utslag den 24 november 1848 ådömts - dem att årligen utföra på vägen mellan Ströms och Alanäs kyrkor. Men detta skulle endast gälla under förutsättning att sjösänkningen lyckades, så att vägen kunde anläggas på den blottade sjöbotten. Lyckades inte detta, lovade de att senare utföra sina resterande årliga dagsverken. Alanäs kapellbor godkände förslaget såsom rättvist och billigt, men gjorde det förbehållet att om man något år arbetade både med sjösänkningen och vägen skulle lövbergaborna göra sina 16 dagsverken. Detta förbehåll godkändes av Erik Larsson. På en sockenstämma den 6 oktober 1850 meddelades, att Olof Brännholm ej varit närvarande vid sjösänkingsarbetet den sista veckan, och att arbetet därför gått sämre. Nu beslöts, att om Brännholm inte heller infann sig nästkommande vecka, så skulle bonden Jakob Larsson i Siljeåsen och bondesonen Jonas Jönsson i Havsnäs leda arbetet. Mot detta beslut protesterade 5 eller 6 av de närvarande hemmansägarna. Den 30 mars 1851 var kapellborna samlade till sockenstämma i Alanäset. Till denna stämman hade också kallats Olof Brännholm i Fyrås. Först framlämnade f.kontingentborgaren Mikael Blom -i Havsnäs en "förmaning" mellan Lövviks byamän och Alanäs kapellbör så lydande:

Emellan samtliga Lövvikens byamän och Alanäs socknebor är följande överenskommelse träffad angående sänkningen av Stora Flåsjön. - Lövvikens byamän har åtagit sig att ansvara i ovannämnda sjösänkingsföretag med fyratio mans- och tolv hästdagsverken och däremot få begagna den avkastning, som framdeles förväntas inom byns område; och däremot uppkommer ingen vidare fråga om husbehovsfisket i Flåsjön om det genom nämnda arbete blir förlorat eller ej ; sålunda är slutat och överenskommet i tillkallade vittnens närvaro, som skedde i Lövvik av Tåsjö socken den 8 april 1850.

**Jöns Andersson Erik Näslund Ingel Höglund Sven Bertilsson Nils Löfstedt
Lövviks byamän.**

M, Blom, Alanäs kapellags ombud.

Vittna: Bertil Nett, f.d. båtsman Mattias Joh. Eliasson i Lövvik.

Denna förening upplästes och godkändes av stämman. Därefter redogjorde Olof

Brännholm för det sätt, varpå sjösänkingsarbetet i fortsättningen skulle bedrivas och vilka förhoppningar han hade om att lyckas. Sedan blev det, som det står i protokollet, en stunds samtal. Troligen var Brännholms redogörelse inte alltför optimistisk, för nu var det slut med enigheten. Nedanstående avsade sig allt vidare deltagande i sjösänkingsarbetet:

Lövberga: Per Jakobsson

Havsnäs: Zakris Persson

Storholmen: Per Göransson

Alanäs: Mikael Israel Persson

Siljeåsen: Lars Larsson och Jakob Larsson.

Ringvattnet: Zakris Olofsson, Per Ersson, Mattias Persson, Henrik Hansson och Hans Hansson.

Lillviken: Erik Persson, Erik Ersson, Hans Hansson, Per Strand och Erik Karlsson samt Mickel Larsson.

Harrsjön: Erik Olofsson, Anders Ersson och Olof Andersson, Petter Ersson i Harrsjön var av sjukdom förhindrad närvara och förbehölls honom därför fri talan i denna sak. (troddes vilja avsäga sig).

Med dessa avsägelser förklarade sig de kvarvarande intressenterna vara nöjda men yrkade, att de som hoppat av, skulle fullgöra sina resterande häst- och mansdagsverken, hade däremot någon gjort flera dagsverken än avsett var, skulle gottgörelse erhållas. Men avhopparna vägrade. Särskilt påstridiga var Henrik Hansson, Mattias Persson och Per Persson i Ringvattnet, Mikael Israel persson i Alanäset och Lars Larsson i Siljeåsen, vilka påstod att de redan vid sammanträdet den 6 oktober 1850 ämnat hoppa av. Slutligen anhöll de avhoppande att, om vägen mellan Lövrerga och Alanäs kyrka anlades på den i framtiden möjliga blottade sjöbotten, så skulle de bli befriade från kostnader för skador som vattnet kunde orsaka på vägbanan. När detta protokoll upplästes i allmän sockenstämma den 6 april 1851, blev det till alla delar godkänt, men - Hans Hansson, Erik Karlsson Erik Ersson och Mickel Larsson i Lillviken samt Mikael Israel Persson i Alanäset begärde nu att få återinträda i bolaget för Flåsjöns sänkning. Deras anhållan beviljades. Sockenskrivaren Erik Dahlén i Havsnäs ville vid en sockenstämma den 9 juni 1851 veta vad deltagarna i sjösänkingsföretaget ville betala bonden Jöns Andersson i Lövvik för en lånad båt. Svarades: 2 riksdaler banko. Vid en sockenstämma den 10 oktober 1852 behandlades vissa frågor rörande sjösänkningen. I protokollet står antecknat

"Då det under våren 1849 av kapellagets samtliga hemmansägare påbörjade arbetsföretaget med Flåsjöns sänkning redan vid sockenstämma den 30 mars 1851 blivit av en del intressenter frånträtt och tid efter annan flera yttrat sig vilja från sagda företag avgå hade nu kapellagets samtliga hemmansägare blivit i dag till sockenstämma kallade för att var för sig bestämt och oåterkallelset yttra, huruvida de ville med ovannämnda företag fortfara eller icke."

Varje hemmansägare tillfrågades och de som ville kvarstå antecknades enligt nedanstående:

Alanäset:	Bonden	Per Mickelsson	1 tunnlånd	10 2/3 kappland
Alanäset:	Bonden	Isak Isaksson	1 tunnlånd	21 1/3 kappland
Alanäset:	Bonden	Olof Johansson	1 tunnlånd	21 1/3 kappland

Alanäset:	Bonden	Mikael Isr.Persson	1 tunnländ	21 1/3 kappland
Gubbhögen:	Bonden	Per Mickelsson	1 tunnländ	22 4/5 kappland
Gubbhögen:	Bonden	Per Isaksson	1 tunnländ	11 2/5 kappland
Havsnäs:	Bonden	Israel Jakobsson	1 tunnländ	16 kappland
Havsnäs:	Bonden	Jöns Larsson yngre	1 tunnländ	16 kappland
Havsnäs:	Bonden	Olof Persson	1 tunnländ	16 kappland
Havsnäs:	Bonden	Mickel Olsson	1 tunnländ	21 1/3 kappland
Havsnäs:	Bonden	Erik Olsson	1 tunnländ	21 1/3 kappland
Havsnäs:	Bonden	Miakel Blom	1 tunnländ	21 1/3 kappland
Havsnäs:	Bonden	Lars Larsson	1 tunnländ	
Havsnäs:	Bonden	Jöns Larsson äldre	1 tunnländ	
Havsnäs:	Bonden	Zakris Andersson	1 tunnländ	
Storholmen:	Bonden	Mikael Andersson	1 tunnländ	24 kappland
Järvsand:	Bonden	Jonas Larsson Hoff	1 tunnländ	8 kappland
Järvsand:	Bonden	Jöns Jönsson	1 tunnländ	20 kappland
Lövberga:	Bonden	Erik Ersson	1 tunnländ	13 1/3 kappland
Lövberga:	Bonden	Per Andersson	1 tunnländ	13 1/3 kappland
Ringvattnet:	Bonden	Jonas Larsson	1 tunnländ	26 2/3 kappland
Siljeåsen:	Bonden	Mikael Höglund	1 tunnländ	7 3/5 kappland
Siljeåsen:	Bonden	Lars Olofsson	1 tunnländ	13 3/5 kappland
Siljeåsen:	Bonden	Daniel Lindh	1 tunnländ	13 3/5 kappland
Siljeåsen:	Torparen	Per Nilsson	1 tunnländ	9 3/5 kappland
Lillviken:	Bonden	Per Nord	1 tunnländ	17 7/9 kappland
Lillviken:	Bonden	Mickel Larsson	1 tunnländ	8 8/9 kappland
Lillviken:	Bonden	Hans Hansson	1 tunnländ	10 2/3 kappland
Lillviken:	Bonden	Erik Ersson äldre	1 tunnländ	7 1/9 kappland
Lillviken:	Bonden	Erik Karlsson	1 tunnländ	3 5/9 kappland
Lillviken:	Bonden	Erik Ersson yngre. Strand	1 tunnländ	3 5/9 kappland
Lidsjöberg:	Enkan	Märet Larsdotter	1 tunnländ	24 kappland

Ävensom samtliga hemmansägare i Ström och				
Lövberga:	Bonden	Mårten Jönsson	1 tunnländ	3 5/9 kappland
Lövberga:	Bonden	Erik Larsson	1 tunnländ	17 7/9 kappland
Lövberga:	Bonden	Zakris Andersson	1 tunnländ	13 1/3 kappland

Stämman beslöt också att ett bolag skulle bildas För det fortsatta arbetet med sjösänkningen styrelse utsågs och till medlemmar i denna valdes enhälligt bönderna Lars Larsson i Havsnäs och Mårten Jönsson i Lövberga samt nämndemannen Mickel Persson i Gubbhögen och f, sockenskrivaren P.Nord i Lillviken. Till ordförande valdes kapellpredikanten F.A.W.Edlund. Styrelsen fick i uppdrag att utarbeta ett reglemente, som sedan skulle granskas och ev.antagas vid en allmän bolagsstämma. Att detta bolag verkligen kom till stånd säkert,men var finns protokollen från styrelsesammanträden och bolagsstämmor? 1862 beslöt emellertid bolaget att ingå till Kungl.Maj:t med en underdånig ansökan om statsbidrag och begärde att Alanäs församling skulle yttra sig om nyttan och nödvändigheten av sjösänkningen. Detta yttrande skulle bifogas ansökan om statsbidrag, vid sockenstämma med Alanäs kapellförsamling den 21 april 1872 avgavs detta yttrande.Församlingens ledamöter förklarade enhälligt, att sjösänkningen skulle medföra stora fördelar för kapellaget, inte bara genom den avkastning som den blottlagda sjötottnen beräknades ge,utan också genom att stora vattendränkta jordvidder intill sjön skulle kunna avdikas och bli odlingsbara, Man framhöll också,att risken för frostsador i hög grad skulle minska. Församlingen hoppades därför i djupaste underdånighet på ett nådigt bifall till bolaget ansökan om statsbidrag och påpekade slutligen, att bolagsmännen i allmänhet var obemedlade och därför inte själva kunde bekosta sjösänkningen, Komme denna till stånd,skulle den orsaka ett mera rationellt jordbruk, som för närvarande bedrivs i denna frostländiga och sterila fjälltrakt och samtidigt bli ett medel till hela kapellagets uppryckande ur ett svårt ekonomiskt betryck.

Om det blev något statsbidrag har inte kunnat utrönas, men troligen blev det avslag. I ett protokoll, daterat den 7 oktober 1866, talas om de stora kostnader kapellaget haft för upparbetande och underhåll av ridväg mellan Ströms och Alanäs kyrkor och för sänkningen av Stora Flåsjön. Minst 30.000 dagsverken hade nedlagts utan minsta publika stöd. I Erik Modins bok "Gamla Tåsjö" berättas på sidorna 202 till 205 om ett annat sjösänkingsföretag. Men här gäller det Tåsjön: År 1849 i april beslöt tåsjöborna att bilda ett bolag. Som de kalla Tåsjö sjösänkingsbolag. Arbetsledare var också här Olof Brännholm, "en hemmansägare från Hammerdal och synnerligen kunnig i dylika göromål". Men detta är en annan historia, och den intresserade hänvisas till Erik Modins bok.

